

ПОЧАТОК

Я в метро.

Мені в 37 уже вистачило: мовчати, стояти осторонь, вірити, що само все зміниться. Я не старий і не молодий. І в мене вже немає сил відкладати, терпіти, звинувачувати, чекати, поки хтось зробить за мене те, що ніхто краще за мене не зробить.

Проте не знаю, що це і як це. Приблизно розумію ситуацію, але я до кісток цивільний — митець. Та саме як митець і йду туди. Туди, куди треба мої скіли. Я навіть приблизно не можу уявити, як це — бути у війську. На що це схоже. Як житиму, ким будуть люди навколо. Але при цьому в мене файне передчуття, бо історія робиться тут. І я долучаюсь до її творення.

Я народився в маленькому місті на півночі країни, у місті, де особливо нічого не відбувається, з якого люди їдуть у столицю або в інші країни, а пенсіонери займають їхні місця в маленьких затишних двориках. У моєму місті, якщо хочеш відвідати якусь цікаву подію, тобі потрібно організувати її самому чи разом з друзями. Тут є велика водичка — ріка Десна, що розділяє місто і майже дику природу, до якої так приємно тікати, коли є можливість і час. Тепер, правда, там сильно не погуляєш: відчуття війни зробило для мене той простір

«замінованим» і перекреслило бажання й стару звичку навідуватись у Задесення.

Їду в метро і навіть не можу собі уявити, що мене чекає на службі. Наївно романтизую обставини й можливі небезпеки, не підозрюю про звуки СПГ на першому виїзді на нульові позиції, про запах пороху після пострілу гармати і метушню навколо. Я ще не знаю про тихе, але постійне відчуття страху перед кожним новим виїздом на зйомку, з яким треба домовлятися і яке треба заспокоювати. Їду туди і навіть не уявляю рівень напруги — ні психологічної, ні фізичної.

Я не пручався цьому рішення. У мене був вибір: чекати, поки покличуть, чи прийняти запрошення. Друг із Чернігова, з яким ми знімали документальні фільми, коли я ще був оператором на місцевому телебаченні, запропонував долучитися до медійного відділу однієї з бригад. Я погодився, бо ще з юності, коли тільки почав займатися фотографією, мріяв працювати в гарячих точках, надихаючись роботами класиків військової фотожурналістики. Правда, не уявляв, що гарячою точкою стане вся моя країна.

У мені — вдячність і радість. Розуміння і спокій. Розуміння, що я роблю важливу справу. Спокій від того, що великий світ стає ближчим. Контакт з реальністю — гострішим. Досвід — безцінним. За це, власне, і вдячність разом з радістю — за цю унікальну можливість.

А ще — це кардинальна зміна життя. Це трансформація думок у дії. Це свідоме довіра до свого шляху й життя, яке ніколи досі не було таким небезпечно цікавим. І, якщо здутися, можна провтикати усе, що стосується змін навколо й у собі. Треба стати цією зміною. І подорослішати.

Бо є те, від чого я біжу-у-у. Від того, ким я став вдома. Середовище (я нарешті це зрозумів) впливає. Особливо на митця: ніде і ніяк не бути задіяним — у глобальний час змін — це отрута для тіла, свідомості та майбутнього — мого і моєї країни.

Я уявляю, кого стріну на цій війні. Які люди, кожен зі своїм вибором, будуть навколо і яким воно буде — то наше середовище. Не дивлюсь новини, не читаю аналітику, доначу, але це все не зробить того, що я можу зробити своєю камерою. Іще я придумав, мені здається, смішний позивний. У рекрутинговому центрі вигадав тільки одне — поміняти місцями літери свого імені.

Їду в метро.

Узяв із собою всі доки: ксерокопію диплома про вищу освіту й оригінал ідентифікаційного, що не приніс у понеділок. Сьогодні п'ятниця. Трошки не вгадав з одягом. Ще не так холодно, як може здатися, хоч і листопад. Підштаники можна було б не вдягати. Нервую, тому усміхаюся всьому. Сьогодні отримав форму і підписав усі документи. Тепер буду військовим кореспондентом, як і мріяв. Досі дивно це усвідомлювати.

Мені важко то пояснити, але останнім часом я прислуховуюсь до себе, точніше до своєї «чуйки», як її називаю. Більше, якщо чесно, нема до кого прислуховуватися.

Залишаю.

Залишаю себе старого, який тікав у майстерню за мистецтвом, замість того щоб більше часу проводити з донькою. Залишаю себе слабкого, який несвідомо перекладав відповідальність на «дорослих», замість того щоб зрозуміти, що й сам уже давно подорослішав.

Коли не задіяний по роботі, коли з дому зникло порозуміння і є тіко невідповідність, коли нічого не можеш із собою зробити більшу частину часу, окрім як переживати на самоті. А той творчий шлях, що я вибрав, — ну його! Я краще по класиці — піду на війну.

Піти у військо.

Я на війні майже все життя. Звісно, це суб'єктивне відчуття хлопчика, який досі шукає себе, виходячи з реакції на нього інших. Життя — це дискомфортний стан, у якому довершеністю може бути все що завгодно, якщо діяти за своєю природою. А це потребує постійних досліджень, помилок і рішень, вибору, бо кожен момент має значення.

Ніхто не очікував від мене такого. Хтось дуже здивований моїм рішенням, інші ставляться з повагою — частіше правдивою, а не формальною. Я щиро дивуюсь цьому процесу і ще раз впевнююсь, що далеко не всі такі, як я собі уявляв. І єдине, що залишається, — це показати особистий приклад взаємодії з обставинами.

МРІЯ

Ще в 2016 році я вперше був на сході — їздив з волонтерами на війну в старому «форді транзіт», доверху забитому всілякими необхідними речами для військових. Хотів познімати свій проєкт портретів на чорному фоні ближче до лінії фронту.

Був у Лисичанську, наклав у штани від зустрічі на дорозі з немаркованою БМП у селі Верхній Торець, ледь не розбився на найдорожчому за все життя таксі об акацію на схилі величезного яру, що вів до наших позицій, бачив Коксохім і їв десь у його лабіринтах смачні домашні пельмені.

Славетна була поїздочка. Вона тянулась на три дні більше, ніж планувалось, через поломку в колесі «форда». Нам тоді допомогли інші волонтери, які прихистили всіх на ночівлю неподалік від Харкова.

Пам'ятаю, як 6 грудня неочікувано мені телефонує Микола Павлович Турчин, тодішній голова Чернігівського осередку Національної спілки фотохудожників:

— Алло, Рома, вітаю тебе зі святом! — чую його посмішку після паузи і моєї подяки. — Тебе сьогодні офіційно прийняли в Спілку фотохудожників України.

Я стояв на балконі розгублений і розчулений символом цього дзвінка: в День української армії, повер-